

We hebben in de periode van 5 maart – 21 mei negen keer geteld: acht keer in de vroege ochtend en een keer in de avondschemering. Het was een redelijk warm voorjaar, waardoor de natuur enkele weken voorliep op het langjarig gemiddelde.

Stichting Vrienden van het Overbosch Secretariaat: Paulus Potterstraat 9, 2215 AP Voorhout, Tel. 06 26849491
www.vriendenvanhetoverbosch.nl
info@vriendenvanhetoverbosch.nl

Datum	Tijdstip	Temperatuur	Weersomstandigheden
5 mrt	7.00–8.15	-3 °C	windstil, bewolkt en zon
13 mrt	7.00–8.15	1 °C	windstil, helder
24 mrt	6.00–7.15	7 °C	windstil. Vochtig en mistig
3 apr	7.00–8.15	12 °C	windstil, bewolkt en wat regen
12 apr	20.30–22.00	12 °C	weinig wind, bewolkt, dreigende lucht
24 apr	6.00–7.00	4 °C	weinig wind, licht bewolkt
4 mei	6.00–7.00	5 °C	windstil. Helder
13 mei	6.00–7.15	13 °C	weinig wind, helder
21 mei	6.00–7.30	12 °C	weinig wind, licht bewolkt

Waarnemingen juli, augustus, september 2016

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Drieteenstrandlopers op strak schema

Half juli is de periode waarin ongemerkt de Gierzwaluwen uit het dorp verdwijnen. Bijna net zo ongemerkt arriveren dan de eerste Drieteenstrandlopers alweer vanuit hun broedgebieden in Groenland en Siberië. Onze logo vogel is maar een heel korte periode afwezig uit Noordwijk. Half mei piekt de voorjaars trek. In sommige jaren loopt het staartje daarvan tot de eerste week van juni. Tijdens de jubileumlezing over de Drieteenstrandloper hebben we geleerd dat de late doortrekkers waarschijnlijk vogels uit West-Afrika zijn, die er lang over doen om voldoende vet op te bouwen voor de lange (waarschijnlijk non-stop) vlucht. Na de eerste week van juni is het uitzonderlijk nog een Drieteenstrandloper op het strand te vinden. In de afgelopen 50 jaar zijn er na de eerste week

Drieteenstrandlopers in zomerkleed foto: Jan Hendriks

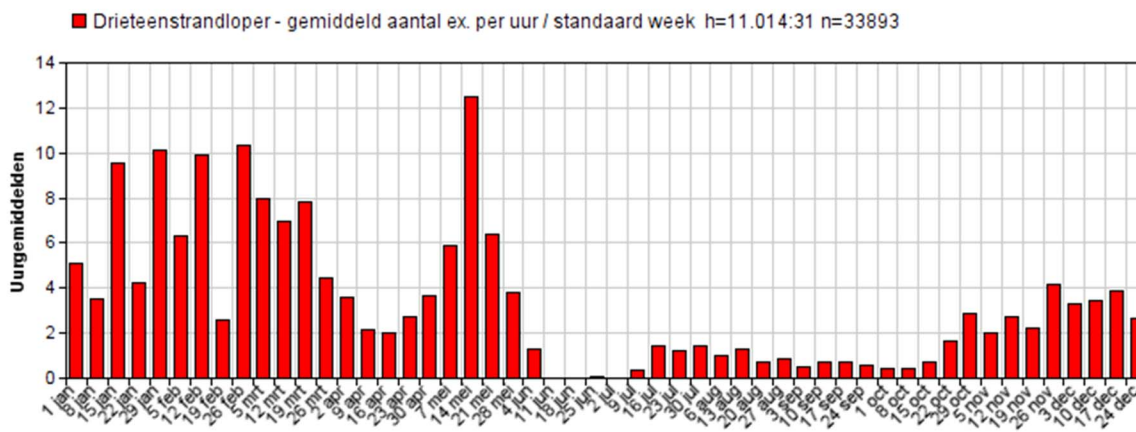
maar 6 waarnemingen in juni, van in totaal 14 vogels. Waarschijnlijk zijn dit rondzwervende overzomeraars, die onvoldoende conditie hebben weten op te bouwen om naar het broedgebied te gaan. Vanaf half juli komen de eerste vogels alweer terug uit het broedgebied. Het eiland Griend is in juli-september een belangrijk gebied voor hen. Tijdens de jubileumlezing hoorden we het fascinerende verhaal dat de Drieteenstrandlopers op Griend te onderscheiden zijn in een groep die in West-Europa overwintert en een andere groep die naar Afrika trekt. De West-Europese overwinteraars gebruiken de gunstige omstandigheden op Griend om te ruien voordat ze doorvliegen naar hun eindbestemming. De Afrikaanse overwinteraars ruien juist niet en maken in plaats daarvan in korte tijd veel vet aan om de sprong naar West-Afrika of Namibië te kunnen maken. Deze vogels zijn op Griend dan ook zwaarder dan de West-Europese overwinteraars. De vogels die wij in juli in Noordwijk zien, zijn op weg naar de rui- en opvetgebieden zoals Griend. Het zijn er dan ook maar enkelen, die maar kort op het strand neerstrijken en weer snel doorvliegen. De zee trek is goed voor de meeste juliwaarnemingen. Ook na hun verblijf op Griend doen niet veel Drieteenstrandlopers Noordwijk aan. De wegtrek vanuit de rui- en opvetgebieden gaat waarschijnlijk helemaal aan ons voorbij en zal vooral op grote hoogte en in een rechte lijn naar

het overwinteringsgebied plaats vinden. Pas vanaf eind oktober is er een groeiende aanwezigheid en keren onze eigen overwinteraars terug naar het strand. Dan lopen ook de aantallen die vanuit de zeetrekhut worden gezien wat op, hoewel de piek pas later in de winter valt, van januari t/m maart. Maar terug naar juli. Het is fascinerend te bedenken dat elke Drieteenstrandloper die we dan zien, nog kort daarvoor in Groenland of Siberië liep. De eerste aankomsten van Drieteenstrandlopers vanuit de broedgebieden op het Noordwijkse strand blijken van jaar tot jaar behoorlijk voorspelbaar. Dankzij de vrijwel dagelijkse bemensing van de zeetrekhut is het momen van aankomst goed te bepalen. In de periode 2002-2016 verscheen de eerste Drieteenstrandloper steeds tussen 8 en 19 juli. Gemiddeld vliegt de eerste op 14 juli langs. Ook in Noordwijk is te zien dat Drieteenstrandlopers op hun jaarlijkse wereldreis een strak tijdschema aanhouden.

Tabel 1: Eerste najaarswaarneming Drieteenstrandloper zeetrekpost Noordwijk

2002	12 jul	2007	14 jul	2012	16 jul
2003	16 jul	2008	12 jul	2013	14 jul
2004	5 okt	2009	13 jul	2014	18 jul
2005	10 jul	2010	15 jul	2015	11 jul
2006	16 jul	2011	8 jul	2016	16 jul

Figuur 1: Doortrekpatroon Drieteenstrandloper zeetrekpost Noordwijk 1972-2016 (www.trektellen.nl)

Ortolanen in de nacht

De technologische mogelijkheden om vogels te volgen, nemen steeds verder toe. Op de trektelposten is het tegenwoordig al heel gebruikelijk dat er de hele ochtend een geluidsrecorder meeloopt, zodat achteraf vogels op basis van de roep nog eens goed gedetermineerd kunnen worden. Soms ontdekken de trektellers op die manier zelfs vogels die tijdens de telling onopgemerkt de telpost zijn gepasseerd, maar die toch op de band blijken te staan. Met de nu beschikbare goede geluidsapparatuur is een nieuwe manier van vogels volgen in opkomst: een aantal waarnemers laat 's nachts op de telpost, of op het huis een recorder de hele nacht opnemen. Later kunnen dan door het afluisteren, of op basis van de sonogrammen, de vogels worden gedetermineerd. De telpost Maarsche Berg heeft daarvoor op www.trektellen.nl bijvoorbeeld een aparte 'nacht' telpost. Hiermee gaat weer een hele nieuwe wereld open van nachttrekkers waar we normaal gesproken weinig idee van hebben. Iedereen kent wel de avonden in het najaar wanneer de lucht vol zit met lijsters en het geluid van Koperwieken en Zanglijsters. Met een geluidsrecorder is een redelijke indruk te krijgen wanneer die nachttrek piekt. Vaak kijken trektellers bij het terugluisteren naar het sonogram: een visuele weergave van de frequenties van de roep. Dit is levert een unieke vingerafdruk, waarmee ze soorten met zekerheid kunnen herkennen. Ook zeldzame soorten! In onze regio is Maarten Wielstra aan het pionieren met deze nieuwe manier van trektellen. In de trektijd zet hij regelmatig 's nachts de geluidsrecorder aan in hartje Noordwijkhout. Er blijken dan 's nachts in het najaar Roerdompen over ons waarnemingsgebied te trekken. Dit jaar was dat er één op 29 augustus en één op 7 september. Ook Waterrallen trekken 's nachts en zijn dan ook te horen. Op 26 en 27 augustus registreerde de opnameapparatuur er een aantal boven Noordwijkerhout. Een meer onverwachte nachttrekker was de Reuzenster die op 19 augustus om 23:16 over Noordwijkerhout vloog. Spuurwerk in de opnamen leverde zelfs overtrekkende Ortolanen. In totaal lieten 5 Ortolanen hun karakteristieke sonogram op de nachtelijke opnamen achter: op 25 augustus (2), 7 september (2) en 14 september (1). Trektellers op de Puinhoop zien deze soort ook overdag. Maar de Ortolaan blijkt dus ook een echte nachttrekker te zijn, die ons waarnemingsgebied makkelijk ongemerkt passeert.

Maandoverzicht

juli

De maand juli startte wisselvallig en koel. Vooral in de eerste dagen van de maand en rond de 12° vielen er buien. Vanaf het midden van de maand liep de temperatuur op en werd het zomers warm. De wind bleef wel meest in de west tot zuidwesthoek met een paar dagen met oostenwind in de tweede helft van de maand.

Zwartkopmeeuw -(adult zomerkleed) 16 juli 2016 Voorhout - Elsgeesterpolder © Mariska de Graaff

Wat betreft zeetrek was juli een rustige maand. De meeste aandacht ging uit naar de **Zwartkopmeeuwen** die vanuit de (noordelijker) broedkolonies uitzwermden. Op 4 juli vloog de eerste volwassen vogel langs de zeetrekhut (JD). De eerste waarneming van een juveniel was op 20 juli, met in totaal 4 vogels waarvan 2 volwassen en 2 juveniel (JD). Op 16 juli was een adulte Zwartkopmeeuw aanwezig in de Elsgeesterpolder (MG). De eerste juveniele **Geelpootmeeuw** verscheen al vroeg, met op 7 juli één bij de Binnenwatering (MLo AM). Dit was de tweede waarneming van een juveniele vogel voor Nederland dit seizoen. **Pontische Meeuwen** arriveren later in het seizoen en worden niet veel gezien in juli. Op 25 juli zat een subadulte vogel op het strand bij Langevelderslag (BB). In de tweede week van juli was er een passage van **Kruisbekken** op de trektelposten. Over de Coepelduynen vloog o.a. een groep van 16 op 10 juli (PS). In de binnenduinrand van Langeveld broedde een **Ransuil** met succes, getuige de aanwezigheid van bedelende jongen op 10 juli (EL). De jonge **Ooievaar** zat nog tot zeker 17 juli op het nest in Bronsgeest (PS). Daarna zijn er geen meldingen meer van het jong en de (geringde) ouder. Wel liepen er op 22 juli 2 volwassen Ooievaarders in de Elsgeesterpolder (MG). Op 23 juli vloog er bij oostenwind een **Zwarte Ooievaar** over Rijnsoever (PD) en een **Wespendief** over Sollasi (RJ). Een roepende **Zomertortel** verbleef op 20 juli bij de Duindamseslag (JJ). In De Blink scharrelde op 24 juli een **Blauwborst** rond (JF). Op 24 juli was er een **Appelvink** aanwezig in de wijk Duinpark (JD). Op 25 juli vloog een roepende **Kwartel** over de binnenduinrand van Langeveld (BB). Op 26 juli liep er een **Kemphaan** in het grasland in Polder Hoogeweg in een groep van 60 **Goudplevieren** (SP). De **Gierzwaluwen** vertrokken zoals altijd met stille trom in de tweede helft van de maand, met nog 65 vogels boven Rijnsoever op 15 juli (PS) en 2 op 30 juli (AM).

Op 25 juli liep een familie van 6 **Bunzings** over het terrein van Golfclub Noordwijk (JD). Op 9 juli vloog een **Eikenpage** in de AWD Paardenkerkhof (RD)

Bunzings-terrein Golfclub; still uit YouTube filmpje ©Gertjan Fleuren

augustus

In de eerste helft van augustus zaten we in westelijke tot noordelijke stroming, met bewolkt en wisselvallig weer. Daarna werd het met een hogedrukgebied boven de Noordzee rustig weer met oostenwind. Rond de 20° werd het zomerweer nog verstoord door een depressie. De maand eindigde met hoge temperaturen en een oostelijke stroming.

Duinpieper – 27 aug. 2016 AWduinen - De Wouwen © Marc Kolkman

van 24 t/m 28 augustus aanwezig in de Elsgeesterpolder (MWi, RG). De oostelijke stroming van de laatste week van de maand leverde 3 waarnemingen van een **Draaihals** op: 24 augustus op de Puinhoop (RR), 26 augustus in het Guytendel (JHa PD) en 27 augustus in de AWD De Wouwen (MK). Over de Puinhoop vlogen op 24 augustus een **Ortolaan** en een **Duinpieper**, gevolgd door nog een Duinpieper op 27 augustus (RR). Die dag was er ook een Duinpieper ter plaatse in de AWD De Wouwen (MK). Op 24 en 25 augustus was er ook sterke trek van **Gele Kwikstaarten** over de Puinhoop met een schatting van 400 vogels op de 25e (RR). De doortrek van afrikagangers was al eerder op gang gekomen sinds de weersverbetering midden in de maand. Op 16 augustus was er een **Ortolaan** ter plaatse in het bollenland van de Zilkerpolder (RR). In de Coepelduynen zaten op 17 augustus 6 **Paapjes** (GT).

Ook in de Elsgeesterpolder (4 op 18 augustus MW) en langs de Achterweg (5 op 20 augustus CZ) trokken er meerdere door. Op 20 en 21 augustus doken er meerdere **Bonte Vliegenvangers** op, op Willem van den Bergh (PD), in de Noordduinen en het Middengebied (CZ). Op 19 augustus vlogen een **Engelse Kwikstaart** en een **Koekoek** over de Puinhoop (RR). Die dag trok er ook een **Visarend** over de Coepelduynen (CZ). Op 24 augustus

Langs de zeetrek vloog op 5 augustus een juveniele **Drieteenmeeuw** en op 6 augustus een **Kluut** (JD). Op 15 augustus was een **Kleine Zilverreiger** aan het vissen in de Binnenwatering (AM). Er stonden in deze maand meerdere bollenvelden onder water, maar alleen het perceel in de Zilkerpolder trok bijzondere eenden en steltlopers aan. Op 16 augustus streek er een **Bosruiter** neer (RR). Op 21 augustus waren 3 **Zomertalingen** aanwezig in een groep van 96 **Wintertalingen** (MD). Op 27 augustus liepen er een **Kleine Strandloper**, een **Krombekstrandloper**, 2 **Bonte Strandlopers** en een **Zwarte Ruiter** (MD). Die dag vloog er ook een **Kleine Strandloper** op vanuit de Binnenwatering (RR). Net als vorig jaar verbleef er weer een **Morinelplevier** enige tijd in ons waarnemingsgebied. Een juveniele vogel was

Bosruiter – 16 Augustus 2016 Noordwijkerhout - Zilkerpolder © René van Rossum

Tengere pantserjuffer – 31 augustus 2016 Noordwijk - Coepelduynen - Guytendel © Casper Zuyderduyn

liep een **Purperreiger** in Polder Hoogeweg (EH). Op 25 augustus zat er een **Kleine Bonte Specht** op Willem v.d. Bergh (PD). Op 27 augustus verscheen alweer de eerste grote Zilverreiger in de Zilkerpolder (HB).

Op 1 en 15 augustus was er een **Hermelijn** te zien in de Elsgeestepolder (JD RG). Op 14 augustus vloog een **Zuidelijke Keizerlibel** in het Langeveld (EB). Een leuke vondst was de pioniersoort **Tengere Pantserjuffer** in de Guytedel op 31 augustus (CZ). Hier waren ook 3 **Zwervende Pantserjuffers** aanwezig (CZ LK).

*Ortolaan – 16 augustus 2016
Noordwijkerhout – Zilkerpolder
© René van Rossum*

september

September zat in de top drie van de warmste septembermaanden ooit. De enige regen viel in de eerste week met een westelijke stroming. Daarna zat de wind vrijwel steeds in de zuid tot zuidoosthoek en waren veel dagen zomers. Op 28 en 29 september trok de zuidwestenwind stevig aan tot windkracht 6.

Op 7 september zat er een late **Koekoek** in de Elsgeestepolder (MD) en vloog er een **Ortolaan** over de Duindamseslag en 's nachts twee over Noordwijkerhout (MW). Langs de zeetrekhut vloog op 7 september de eerste **Roodkeelduiker** van het seizoen (JD). De mogelijkheden om stormgasten te zien waren vrijwel beperkt tot twee middagen waarop de wind even aantrok. Op 4 september passeerden in de middag 3 **Grauwe** en een **Noordse Pijlstormvogel**, waarbij de laatste een tijdje ter plaatse bleef (CZ). Op 28 september bracht de harde zuidwestenwind in de middag een mooie passage van zeevogels op gang met in totaal 55 **Grauwe Pijlstormvogels**, een **Vaal Stormvogeltje**, 4 **Grote**, 2 **Middelste** en 4 **Kleine Jagers** en een **Parelduiker** (HS JD RS). Op 29 september volgden nog 3 **Grauwe Pijlstormvogels** (JD). Jagers waren verder vrijwel afwezig en ook de aantallen sterns waren ook dit seizoen weer opvallend laag. De enige waarneming van een **Vale Pijlstormvogel** was op 17 september vanaf de Puinhoop (NA RR). Met de aanhoudende gunstige weersomstandigheden voor trekvogels waren de aantallen op de Puinhoop relatief laag, met af en toe een bijzondere soort. In totaal vlogen er 4 **Grote Piepers**, 4 **Duinpiepers** en 7 **IJsgorzen** langs (RR). Op 7 september kwam er een **Morinelplevier** (RR) over, op 9 september 2 **Purperreigers** (FD) en op 14 september een **Reuzenster** (RR).

Lepelaars – 26 september 2016 Katwijk aan Zee - © René van Rossum

Opvallend was het grote aantal **Lepelaars**, met als topdag 26 september met 405 vogels (RR). Ook de **Grote Gele Kwikstaart** was dit jaar goed vertegenwoordigd met 42 op 25 september (RR). Op 27 september vlogen er maar liefst 3 **Roodkeelpiepers** over (RR MD). Inmiddels een zeer bijzondere soort is de **Zomertortel**, die op 14 september hard door de zeereep langs de Puinhoop vloog (RR MD). Op 10 september was een juveniele **Roodpootvalk** aan het jagen in de Guytedel (WB) en de volgende dag was er één aanwezig in de AWD Westhoek (HN). Op 20 september verbleef er een **Velduil** in de Coepelduynen (AM) en op 24 september in de AWD in het Haasveld (MK). Op 14 september was er een goede doorkomst van roofvogels met 3 **Wespendieven** en 8 **Bruine Kiekendieven** over Grashoek (RM). In totaal trokken er in de maand 5 **Visarenden** over, de meeste over strand of de zeereep (AM RM e.a.). Een **Rode Wouw** vloog op 21 september over Oud Leeuwenhorst (RN). Op 17 september zat er een **Bokje** in de AWD bij het Pindabergje (MK).

Bij de Puinhoop dook op 20 september een **Sperwergrasmus** op (RR). De **Bladkoning** hield het hoge niveau van vorig jaar vast, met de eerste op 20 september bij De Blink (RB) waarna er vanaf 25 september vrijwel dagelijks één werd ontdekt in ons waarnemingsgebied (CZ RG e.a.).

Wezel – 14 september 2016 Katwijk aan Zee - De Puinhoop © Teus Luijendijk

Een **Wezel** was op 16 en 18 september voor het oog van de trektellers aan het jagen op de Puinhoop (RR e.a.). Op 18 september vloog een **Zwervende Heidelibel** in de Coepelduynen en een **Zwarte Heidelibel** in het Middengebied (CZ).

Waarnemers

AM	Annelies Marijnis	JD	Jelle van Dijk	PD	Peter van Duijn
BB	Bernd de Bruijn	JHa	Joël Haasnoot	PS	Peter Spierenburg
CZ	Casper Zuyderduyn	JJ	Jan Jacobs	RB	Ruud Brouwer
EB	Eus van der Burg	JF	Jaap Faber	RD	Rineke Dedding & Axel
EH	Ed van Hecke	LK	Leon Kelder	RG	Reinder Genuit
EL	Erik Lam	MD	Menno van Duijn	RM	Rob de Mooij
FD	Frank van Duivenvoorde	MG	Mariska de Graaff	RN	Richard Notenboom
GT	Gijsbert Twigt	MK	Marc Kolkman	RR	René van Rossum
HB	Han Buckx	MLo	Merijn Loeve	RS	Rien Sluijs
HS	Hans van Stijn	MW	Maarten Wielstra	SP	Sven Pekel
HN	Hans de Nobel	MWi	Marco Witte	WB	Wijndelt Boelema

bron: www.waarneming.nl